

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. kovo 2 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Socialinė politika — Direktyva 2002/15/EB — Darbuotojų sauga ir sveikatos apsauga — Darbo laiko organizavimas — Kelių transportas — Mobilus darbuotojas — Savarankiškai dirbantis vairuotojas — Sąvoka — Nepriimtinumai“

Byloje C-97/16

dėl *Juzgado de lo Social de Barcelona no 3* (Barselonos darbo teismas Nr. 3, Ispanija) 2016 m. vasario 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. vasario 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

José María Pérez Retamero

prieš

TNT Express Worldwide Spain S.L.,

Last Mile Courier S.L., anksčiau *Transportes Sapirood S.L.,*

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa)

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija),

kurių sudaro kolegijos pirmininkas M. Berger, teisėjai E. Levits ir F. Biltgen (pranešėjas),

generalinė advokatė E. Sharpston,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- J. M. Pérez Retamero, atstovaujamo *abogado* J. Juan Monreal,
- *TNT Express Worldwide Spain S.L.,* atstovaujamos *abogado* D. Fernández de Lis Alonso,
- *Last Mile Courier S.L.,* anksčiau *Transportes Sapirood S.L.,* atstovaujamos *abogado* V. Domènech Huertas,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos V. Ester Casas,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Hottiaux ir J. Rius Riu,

* Proceso kalba: ispanų.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2002 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/15/EB dėl asmenų, kurie verčiasi mobiliąja kelių transporto veikla, darbo laiko organizavimo (OL L 80, 2002, p. 35; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 224) 3 straipsnio d ir e punktų išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant José María Pérez Retamero ginčą su *Last Mile Courier S.L.*, anksčiau *Transportes Sapirod S.L.* (toliau – *Sapirod*), ir *TNT Express Worldwide S.L.* (toliau – TNT) ginčą dėl *Sapirod* įvykdyto jo atleidimo iš darbo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2002/15 4, 9 ir 10 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(4) Dėl to būtina nustatyti nemažai konkretesnių nuostatų dėl darbo valandų kelių transporto srityje, kad būtų užtikrintas kelių eismo saugumas ir su juo susijusių asmenų sveikata ir sauga.

<...>

(9) Šioje direktyvoje vartojami sąvokų apibrėžimai neturi tapti precedentu kitiems Bendrijos reglamentams dėl darbo laiko.

(10) Siekiant gerinti kelių eismo saugumą, užkirsti kelią konkurencijos iškreipymui ir užtikrinti mobilių darbuotojų, kuriems taikoma ši direktyva, saugą ir sveikatą, pastarieji turėtų tiksliai žinoti, kurie kelių transporto darbo laiko tarpsniai sudaro darbo laiką, o kurie ne, ir todėl yra laikomi pertraukomis, poilsio laiku ir laisvu nuo darbo laiku. Tiems darbuotojams turėtų būti suteikiamas minimalus dienos ir savaitės poilsio laikas ir atitinkamos pertraukos. Taip pat būtina nustatyti maksimalų savaitės darbo valandų skaičių.“
- 4 Direktyvos 2002/15 1 straipsnyje „Tikslas“ numatyta:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti būtiniausius darbo laiko organizavimo reikalavimus, siekiant pagerinti asmenų, kurie verčiasi mobiliąja kelių transporto veikla, sveikatos apsaugą ir saugą, kelių eismo saugumą bei suvienodinti konkurencijos sąlygas.“
- 5 Šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad ši direktyva taikoma tik „mobiliems darbuotojams, dirbantiems valstybėse narėse įsteigtose įmonėse, dalyvaujančiose [1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos] Reglamente (EEB) Nr. 3820/85 [dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo (OL L 370, 1985, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 319)] apibrėžtoje kelių transporto veikloje, arba, jei to nepakanka, AETR susitarime [Europos šalių susitarime dėl kelių transporto priemonių ekipažų, važiuojančių tarptautiniais maršrutais, darbo (AETR)], o nuo 2009 m. kovo 23 d. ši direktyva taikoma ir tokią kelių transporto veiklą vykdant „savarankiškai dirbantiems vairuotojams“.

6 Direktyvos 2002/15 3 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- d) „mobilus darbuotojas“ – tai bet kuris darbuotojas, sudarantis kelionės ekipažą, įskaitant stažuotojus ir mokinius, kuris dirba įmonėje, teikiančioje keleivių ir krovinių vežimo paslaugas samdos pagrindais arba už atlygį, arba savo sąskaita;
- e) „savarankiškai dirbantis vairuotojas“ – tai bet kuris asmuo, kurio pagrindinis užsiėmimas – vežti keleivius arba krovinius samdos pagrindais arba už atlygį, kaip apibrėžta Bendrijos teisės aktuose, pagal Bendrijos licencijas arba bet kurią kitą verslo leidimą vykdyti pirmiau minėtą vežimą, kuris turi teisę dirbti savarankiškai ir nėra susietas su darbdaviu pagal darbo sutartį arba bet kokią kitą darbo hierarchinį santykį, kuris gali laisvai organizuoti atitinkamą darbinę veiklą, o jo pajamos tiesiogiai priklauso nuo gauto pelno, ir kuris turi laisvę individualiai arba bendradarbiaudamas su savarankiškai dirbančiais vairuotojais užmegzti komercinius ryšius su atskirais klientais.

Šioje direktyvoje šių kriterijų neatitinkantiems vairuotojams taikomos tos pačios pareigos ir jie gali naudotis tomis pačiomis teisėmis, kurias mobiliems darbuotojams numato ši direktyva;

<...>“

Ispanijos teisė

- 7 *Ley del Estatuto de los Trabajadores* (Įstatymas dėl darbuotojų statuto), kurio naujas tekstas patvirtintas *Real Decreto Legislativo 1/1995* (1995 m. kovo 24 d. Karaliaus įstatyminio dekretas Nr. 1/1995 (BOE, Nr. 75, 1995 m. kovo 29 d., p. 9654), redakcijos, galiojusios susiklostant pagrindinės bylos aplinkybėms (toliau – Darbuotojų statutai), 1 straipsnyje numatyta:

„1. Šis įstatymas taikomas darbuotojams, laisva valia už atlyginimą atliekantiems kito asmens naudai tam tikrą darbą, kurį organizuoja ir kuriam vadovauja kitas fizinis ar juridinis asmuo, vadinamas darbdaviu ar verslininku.“

<...>

3. Šis įstatymas netaikomas:

<...>

- g) apskritai bet kokiam darbui, atliekamam esant kitokiems nei šio straipsnio 1 dalyje apibrėžtiems santykiams.

Šiuo tikslu prie darbo santykių nepriskiriama veikla, vykdoma asmenų, kurie teikia už atitinkamą atlygį vežimo paslaugas pagal turimus administracinius leidimus ir naudoja komercinės paskirties transporto priemones, kuriomis vykdoma vežimo veikla, reglamentuojama specialiais teisės aktais, ir kurių nuosavybės arba tiesioginio disponavimo teisės jomis buvo jiems perleistos, net jei šios paslaugos nuolat teikiamos tam pačiam siuntėjui ar prekyautojui.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 8 2008 m. birželio 2 d. J. M. Pérez Retamero su TNT sudarė sutartį pavadintą „Norminė“ sutartis dėl vežimo paslaugų teikimo“. Pagal šią sutartį TNT pavedė J. M. Pérez Retamero rinkti ir pristatyti prekes Katalonijos teritorijoje (Ispanija), pildyti ir rengti dokumentus muitinės formalumams atlikti (laikantis tikslų nurodymų), pakrauti, sudėti, iškrauti ir išdėti vežamus krovinius ir galiausiai administruoti už surinktus ar pristatytus krovinius reikalaujamų sumų mokėjimą. Šioje sutartyje, be kita ko, buvo numatyta, kad TNT galėjo vienašališkai iš esmės arba iš dalies keisti vežimo paslaugoms taikomus principus ir taisykles. J. M. Pérez Retamero suteiktas mobilusis telefonas su operatoriaus *Vodafone* kortele, kad jis galėtų atlikti savo darbą. Pagal šią sutartį J. M. Pérez Retamero turėjo įsigyti transporto draudimo polisą ir bet kuriuo atveju buvo atsakingas už prekių praradimą ar sugadinimą, taip pat pavėluotą jų pristatymą. Šios sutarties pradinis galiojimo terminas buvo šeši mėnesiai. Tačiau ji galėjo būti pratęsta tokios pačios trukmės vienas po kito einantiems laikotarpiais. Suinteresuotojo asmens atlygį už suteiktas paslaugas sudarė fiksuoto dydžio suma už darbo dieną ir jis buvo mokamas kiekvieną mėnesį. Nagrinėjamoje sutartyje buvo reikalaujama, kad ant transporto priemonės būtų naudojamos TNT parinktos spalvos ir reklama. J. M. Pérez Retamero, be kita ko, nurodė, kad turi licenciją vykdyti tam tikrą vežimo veiklą. Šios sutarties I priede buvo numatyta, kad vežėjas turės prižiūrėtoją.
- 9 Vėliau minėta sutartis buvo pratęsta arba sudarytos kitos naujos tokio pat turinio sutartys.
- 10 Nors J. M. Pérez Retamero dirbo tą patį darbą, sąskaitas už suteiktas paslaugas nuo 2014 m. sausio mėn. pradėjo išrašyti *Sapirod*, kurią TNT įgaliojo užtikrinti atitinkamas vežimo paslaugas. *Sapirod* vežėjams tiesiogiai išduodavo korteles, leidžiančias patekti į TNT infrastruktūrą. Šioje kortelėje J. M. Pérez Retamero nurodytas kaip „pagal darbo sutartį dirbantis asmuo“.
- 11 J. M. Pérez Retamero buvo furgono, kurio didžiausia leidžiamoji masė 2 590 kg, savininkas ir turėjo vežėjo licenciją, suteikiančią teisę teikti vežimo paslaugas naudojant šią transporto priemonę.
- 12 2015 m. vasario 17 d. *Sapirod* žodžiu pranešė J. M. Pérez Retamero, kad nebegali pasiūlyti jokio darbo. Ši informacija buvo patvirtinta 2015 m. kovo 6 d. laišku.
- 13 2015 m. kovo 17 d. J. M. Pérez Retamero pateikė ieškinį *Juzgado de lo Social de Barcelona no 3* (Barselonos darbo teismas Nr. 3, Ispanija) ir prašė jo konstatuoti, kad jį ir *Sapirod* siejo darbo sutartis, todėl jo atleidimas iš darbo buvo neteisėtas. Be to, ieškinyje jis nurodė, kad TNT neteisėtai suteikdavo darbuotojus, ir dėl to prašė solidariai nubausti šias dvi bendroves.
- 14 Grįsdamas savo ieškinį J. M. Pérez Retamero tvirtino, kad egzistavo visi darbo santykių apibūdinantys kriterijai ar požymiai, t. y. subordinacija, kito asmens naudai atliekamas darbas ir priklausymas tam tikros įmonės organizacinei struktūrai, todėl darytina išvada, kad egzistavo ne komercinis santykis, bet darbo sutartis. Darbuotojų statuto 1 straipsnio 3 dalies g punkte numatytas objektyvus netaikymo atvejis prieštarauja Direktyvai 2002/15, todėl jo negalima laikyti „savarankiškai dirbančiu vairuotoju“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio e punktą.
- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui *Sapirod*, be kita ko, nurodė, kad nėra jokio prieštaravimo tarp Darbuotojų statuto 1 straipsnio 3 dalies g punkto ir Direktyvos 2002/15 3 straipsnio, nes pagal šias dvi nuostatas „licencijos arba administracinio leidimo“, suteikiančių teisę teikti vežimo keliais paslaugas, turėjimas yra lemiamas kriterijus, paneigiantis darbo santykių egzistavimą. Tai, kad minėtoje Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nenurodyta, jog suinteresuotasis asmuo turi būti transporto priemonės savininkas ar turėti teisę ja disponuoti, nėra svarbu.

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui TNT, be kita ko, nurodė, kad iš Direktyvos 2002/15 5 konstatuojamosios dalies matyti, kad šia direktyva neturi būti viršijama tai, kas būtina jos 1 straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti, ir kad ši direktyva dėl to nėra tinkama teisinė priemonė, kuria būtų galima tinkamai remtis siekiant atskirti vežėjo veiklos vykdymą pagal darbo sutartį ir šios veiklos vykdymą veikiant kaip savarankiškam vairuotojui.
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiantis teismas mano, kad, nors direktyvos tikslas nėra „pagal darbo sutartį dirbančio asmens“ ir „savarankiško dirbančio asmens“ sąvokų apibrėžimas, aptariamasis kvalifikavimas yra ypač svarbus dėl jo lemiamos atsakomybės sistemos. Jeigu Sąjungos teise transporto srityje siekiama suderinti konkurencijos taisykles, atitinkamos „mobiliaus darbuotojo“ ir „savarankiškai dirbančio vairuotojo“ sąvokos, pateikiamos šios direktyvos 3 straipsnio d ir e punktuose, turėtų būti tokios pačios visose valstybėse narėse.
- 18 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Social de Barcelona no 3* (Barselonos darbo teismas Nr. 3, Ispanija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Direktyvos 2002/15 <...> 3 straipsnio d punkte pateikiama sąvoka „mobilus darbuotojas“ turi būti aiškinama taip, kad draudžiama vidaus teisės norma, kaip antai Darbuotojų statuto 1 straipsnio 3 dalies g punktas, kuriame numatyta, kad „mobiliais darbuotojais“ negali būti laikomi „subjektai, teikiantys vežimo paslaugas pagal administracinius leidimus, kurių turėtojai jie yra, <...> ir naudojančios transporto priemones <...>, kurių nuosavybės arba tiesioginio disponavimo jomis teisės buvo jiems perleistos?“
2. Ar Direktyvos 2002/15 <...> 3 straipsnio e punkto antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad jeigu netenkinamas nė vienas iš kriterijų, kuriais remiantis asmuo galėtų būti laikomas „savarankiškai dirbančiu vairuotoju“, arba bent vienas iš jų, tokiu atveju jis laikomas „mobiliu darbuotoju?“

Dėl prejudicinių klausimų priimtinumų

- 19 *Sapirod*, TNT, Ispanijos vyriausybė ir Komisija savo raštu pateiktose pastabose suabejojo dėl prejudicinių klausimų priimtinumų, pabrėždamos, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija nepatenka į Direktyvos 2002/15 taikymo sritį ir kad nebūtina aiškinti šios direktyvos tam, kad būtų galima priimti sprendimą toje byloje.
- 20 Kaip matyti iš suformuotos jurisprudencijos, SESV 267 straipsnyje numatyta procedūra yra Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo priemonė. Iš to išplaukia, kad tik nagrinėjantys bylą nacionaliniai teismai, atsakingi už sprendimo priėmimą, atsižvelgdami į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar jų sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą (žr. 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *Leur-Bloem*, C-28/95, EU:C:1997:369, 24 punktą ir 2011 m. liepos 7 d. Sprendimo *Agafitei ir kt.*, C-310/10, EU:C:2011:467, 25 punktą).
- 21 Taigi, kai pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo privalo priimti sprendimą (be kita ko, žr. 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *Leur-Bloem*, C-28/95, EU:C:1997:369 25 punktą ir 2011 m. liepos 7 d. Sprendimo *Agafitei ir kt.*, C-310/10, EU:C:2011:467, 26 punktą).
- 22 Vis dėlto Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas tam, kad

naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (be kita ko, žr. 2006 m. liepos 11 d. Sprendimo *Chacón Navas*, C-13/05, EU:C:2006:456, 33 punktą ir 2011 m. liepos 7 d. Sprendimo *Agafitei ir kt.*, C-310/10, EU:C:2011:467, 27 punktą).

- 23 Taigi iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad atsisakymas priimti sprendimą pagal nacionalinio teismo pateiktą prašymą gali, be kita ko, būti pagrįstas, jei akivaizdu, kad Sąjungos teisė negali būti tiesiogiai ar netiesiogiai taikoma nagrinėjamos bylos aplinkybėms (2011 m. liepos 7 d. Sprendimo *Agafitei ir kt.*, C-310/10, EU:C:2011:467, 28 punktas).
- 24 Nagrinėjamu atveju visų pirma reikia konstatuoti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismui užduoda klausimą dėl Direktyvos 2002/15 aiškinimo, nors prieš tai nenustatė, ar situacija, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, patenka į šios direktyvos taikymo sritį.
- 25 Šiuo tikslu reikia pažymėti, pirma, kad iš Direktyvos 2002/15 1 straipsnio matyti, jog ja siekiama nustatyti būtinausius darbo laiko organizavimo reikalavimus, norint pagerinti asmenų, kurie verčiasi mobiliąja kelių transporto veikla, sveikatos apsaugą ir saugą, kelių eismo saugumą, taip pat suvienodinti konkurencijos sąlygas.
- 26 Antra, remiantis Direktyvos 2002/15 3 straipsniu, joje numatyti sąvokų apibrėžimai svarbūs „šioje direktyvoje“. Taigi aiškinant „mobiliaus darbuotojo“ ir „savarankiškai dirbančio vairuotojo“ sąvokas, apibrėžtas šios direktyvos 3 straipsnio d ir e punktuose, neturi būti viršijamos šios direktyvos taikymo srities ribos.
- 27 Reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje, kurioje nagrinėjamas ieškinys, kuriuo ginčijamas atleidimas iš darbo, keliamas klausimas susijęs ne su darbo laiko organizavimu, bet su tuo, ar atitinkamas asmuo turi būti laikomas „mobiliu darbuotoju“, taigi pagal darbo sutartį dirbančiu asmeniu nacionalinės teisės, konkrečiai teisės aktų dėl atleidimo iš darbo, taikymo tikslais.
- 28 Taigi darytina išvada, kad ginčas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nepatenka į Direktyvos 2002/15 taikymo sritį, ir dėl to nagrinėjant šį ginčą netaikytinos direktyvos 3 straipsnio d ir e punktuose pateiktos sąvokos.
- 29 Vadinas, tam, kad būtų priimtas sprendimas pagrindinėje byloje, nebūtina aiškinti Direktyvos 2002/15 3 straipsnio d ir e punktų.
- 30 Taigi reikia konstatuoti, kad *Juzgado de lo Social de Barcelona no 3* (Barselonos darbo teismas Nr. 3, Ispanija) pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą užduoti klausimai yra nepriimtini.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 31 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

***Juzgado de lo Social de Barcelona no 3* (Barselonos darbo teismas Nr. 3, Ispanija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas.**

Parašai.